2009-03-04

Förstudie till metodutveckling för identifiering och behandling av unga brandanläggare

Anlagd brand

En förberedande studie inom den särskilda satsningen Anlagd Brand presenterar ett förslag och kunskapsunderlag för ett tänkt huvudprojekt med syfte att utarbeta ett metodpaket för behandling av brandanläggare främst i åldern 13 – 18 år. Genom att skapa verksam behandling blir det en naturlig följd att man även kan identifiera individer med den aktuella typen av problematik.

Förstudiens inriktning har haft bakgrund i ett antal fastställda fakta:
- Det är en ökande trend i västvärlden att ungdomar i dessa åldrar anlägger bränder, inte minst i skolor.
- Det finns inget samlat grepp för behandling, men dock vissa pilotprojekt och lokala initiativ.
- Unga brandanläggare skiljer sig i flera avseenden i sina profiler från annan problemungdom.
- Många unga brandanläggare har svårigheter i sin kommunikation. De har svårare än andra problemungdomar att förklara vad de vill framföra. Det beror såväl på ordförråd som självbild.

Mot denna bakgrund har de viktigaste frågeställningarna för studien att söka svar på varit:
- Existerar några behandlingsmetoder? Hur är de i så fall hur är de beskaffade?
Finns det likheter och olikheter i angreppssätt för att ta tag i problematiken och kan man kombinera dem?
Studien visar på sju typer av problembakgrunder, varav fem är intressanta för studien:
- Rop på hjälp.
- Ungdomsbrottslighet.
- Problem med inlärning.
- Önskemål att tillhöra särskilda grupper.
- Oavsiktlighet (främst p g a anläggarens fascination för att experimentera).

Befintlig verksamhet med dessa problemungdomar förekommer främst i USA. I viss utsträckning finns dokumenterade aktiviteter, förutom i Sverige, i Kanada, Storbritannien och Australien. Det handlar då till största delen om utbildning som baseras på allmän brandskyddsutbildning. Man pratar om faran med bränder och man övar vissa moment. Som angreppssätt benämns detta ”utbildande metoder” och förutsätter att brandanläggande är ett problem som är inlärt. Ett annat angreppssätt, och det enda alternativet som framkommit, är s k ”psykosociala interventioner”. Det innebär en mer individuell inriktning av stöd till den unge att förändra funktioner i sin livsföring i vidare bemärkelse. Det förutsätter att problemet ses som en inre dysfunktion för att fungera mer socialt acceptabelt och till egen tillfredsställelse. Detta sätt används mer sparsamt. Det sker nästan uteslutande i USA och då oftast baserat på kognitiv beteendeterapi (KBT). Några få forskningsinsatser; det finns inte många; har visat på goda resultat med såväl utbildning som med KBT. Utbildning fungerar bäst på yngre barn medan KBT/liknande får bäst resultat på tonåringar.

I Sverige satsar vissa räddningstjänster på utbildning. I ett tidigare projekt har rapportförfattaren testat mottagligheten för kommunikationsmetodiken NLP, NeuroLingvistisk Programmering, på ett mindre antal ungdomar vid ett behandlingshem. Resultatet var därvid positivt och det konstateras att NLP och KBT företer flera påtagliga likheter.

Några av studiens målgrupper (tänkta användare av resultaten) har intervjuats. Därav framkom i starkt sammandrag:
- Polisen utreder problematiken, men tar aldrig del i behandlingsinsatser.
- Räddningstjänsten genomför på några håll insatser kring utbildning och relationsskapande.
- Skolan ser anlagda bränder främst som ett hot mot verksamheten. Bara i få fall har man sett det som ett eget ansvar och tagit initiativ för att diskutera och angripa problematiken.
- Socialtjänsten har i några sammanhang uppmärksammat fall, men har inga angreppssätt.
- Barn- och ungdomspsykiatrin har nästan inga erfarenheter och inga angrepssätt.

Rapport

Arbetet redovisas i rapporten ”Förstudie till metodutveckling för identifiering och behandling av unga brandanläggare” utgiven av Kreafor AB och finns att ladda ned från www.brandforsk.nu. Brandforsks projektnummer 905-081. Kontaktperson är Lennart Strandberg, tel 08-540 857 00.

BRANDFORSK
Styrelsen för svensk brandforskning